

РЕЦЕНЗІЯ
ОФІЦІЙНОГО РЕЦЕНЗЕНТА
кандидата юридичних наук, доцента,
Давидюка Олександра Миколайовича
на дисертацію Гольєвої Надії
Костянтинівни

на тему «Удосконалення законодавства України про інноваційну діяльність: напрями, засоби та систематизація», подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право»

Актуальність обраної теми дослідження. Питання інноваційного оновлення господарських відносин, здійснення інноваційної діяльності, масштабування вказаних процесів, лежить в основі економічного зростання будь-якої держави. Потенційна здатність інновацій надати істотні конкурентні переваги суб'єкту господарювання, автоматично включає їх в сферу ключових бізнес інтересів. Масштабування та поширення інновацій гарантовано призводить до стійкого економічного зростання цілої економічної системи, що зумовлює включення інновацій до сфери публічних інтересів держави.

Запорукою успішної реалізації будь-якого нововведення та організації на його основі інноваційного процесу є наявність адекватного правового регулювання суспільних відносин з цим пов'язаних. Встановлення відповідного правового режиму здійснення інноваційної діяльності, а також забезпечення державної інноваційної політики, здатні створити всі належні передумови реалізації інноваційних процесів. Формування, в межах національної правової системи комплексного правового регулювання інноваційних відносин, є одним із основоположних завдань держави на шляху побудови інноваційної економіки. Від системності та цілісності нормативного і регуляторного впливу, залежатиме ймовірність та динаміка економічного зростання.

Чинне правове регулювання інноваційної діяльності в межах законодавства України, відрізняється фрагментарністю та неузгодженістю. Воно регулює основоположні аспекти господарської діяльності пов'язані із впровадженням інновацій, проте не визначає більшості ключових аспектів реалізації інноваційного циклу. Більшість аспектів інноваційного процесу в ньому занадто формалізовані та не уніфіковані із нормативним регулюванням суміжних галузей права та подібних суспільних відносин. Всі перелічені недоліки правого регулювання інноваційної сфери потребують узгодження, шляхом внесення відповідних змін до чинних нормативно-правових актів. А це, в свою чергу, свідчить про актуальність наукових досліджень вказаної тематики. Тим більше, що інноваційне право України, потребує проведення уніфікації та верифікації на предмет його відповідності праву Європейського Союзу.

Відтак належить констатувати незаперечну актуальність дисертаційного дослідження Гольєвої Н. К., оскільки роль та значення держави в окреслених процесах, у формування та реалізації правової політики у сфері інноваційної діяльності є вкрай важливою.

Мета і завдання, методологія дослідження.

Головною метою дослідження Гольєвої Н. К є визначення наявних прогалин в організаційно – правовому регулюванні інноваційної відносин та формування пропозицій, щодо його систематизації та підвищення ефективності в межах інноваційної економіки (стор. 6).

Мета дослідження обумовила сам характер завдань, які поставлено в дисертації: (1) сформувані оцінку відповідності стану сучасного інноваційного законодавства України потребам сучасної економіки інноваційного типу; (2) визначити корисний досвід законодавчого регулювання інноваційної діяльності у зарубіжних країнах; (3) визначити основні елементи національної інноваційної системи, що не отримали ефективного законодавчого закріплення; (4) розробити власні концептуальні правові пропозиції щодо законодавчого унормування таких елементів національної інноваційної системи, як стартап, венчурний фонд, компанії з управління інтелектуальними активами, з точки зору особливостей їх організаційно-правової форми; (5) визначитись із концептуальною правовою позицією щодо законодавчого забезпечення системи організаційно-господарського впливу на інноваційну діяльність з боку відповідних суб'єктів організаційно-господарських повноважень; (6) сформувані концептуальне бачення процесу та стадій удосконалення змісту інноваційного законодавства України та надання йому системного та ефективного характеру. (с. 6 дисертації).

Обрані автором методи дослідження дозволили вирішити поставлені завдання на належному рівні. Так, системно-структурний метод дозволив з'ясувати архітектоніку національної інноваційної системи та систематику інноваційного законодавства, в сукупності з його ключовими інститутами та порядком взаємодії, а також дозволив з'ясувати роль керуючої ланки національної інноваційної системи — системи організаційно-господарського забезпечення. Функціональний метод, дозволив підійти до функціонального визначення окремих ланок національної інноваційної системи, а також, сформулювані завдання їх правового та законодавчого забезпечення — сформулювані окремі правові позиції щодо стартапу, венчурного фонду, компаній з управління інтелектуальними активами, як спеціальним суб'єктам інноваційної діяльності — юридичним особам. Діалектичний метод став методологічною основою для з'ясування особливостей національної інноваційної системи, а відтак, і системи інноваційного законодавства, які розглядаються в роботі як відкриті системи, що знаходяться у постійному розвитку та взаємозв'язку внутрішніх елементів та

зовнішніх чинників. Використання формально-логічного методу, дозволило сформулювати методологічну основу для виявлення шляхів застосування окремих правових засобів удосконалення інноваційного законодавства, зокрема, в частині забезпечення організаційно-правових форм окремих суб'єктів та учасників інноваційної діяльності. Порівняльно – правовий метод було використано в частині роботи, яку присвячено вивченню досвіду зарубіжних країн, що дозволяє розширити арсенал спеціальних правових засобів та врахувати іноземний досвід врегулювання інноваційних правовідносин (с. 7 дисертації). У дисертації вдало використані загальнонаукові та спеціальні методи наукового пізнання. Таким чином, мета, завдання, методи дослідження, об'єкт та предмет дисертаційної роботи визначено повно та коректно.

Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх новизна. Наукові положення, висновки та рекомендації, сформульовані Гольєвою Н.К., своєю більшістю, є аргументованими і переконливими. При їх доведенні та обґрунтуванні дисертантом використано достатній обсяг вітчизняних й зарубіжних наукових робіт з господарського права, опрацьовано українське і зарубіжне законодавство, проведено аналіз статистичних даних.

Джерельну базу роботи можна вважати достатньо репрезентативною, оскільки автор при проведенні дослідження використав значну кількість наукових і інших джерел (їх список охоплює 121 найменування). Слід відзначити, що достатню увагу Гольєва Н.К. приділила аналізу зарубіжного досвіду врегулювання відповідних правовідносин, а саме - проаналізовано інноваційне законодавство Сполучених Штатів Америки, Японії, щодо правових моделей регулювання інноваційних відносин, на підставі чого в роботі обґрунтовується висновок про доцільність фіксації в нормативно-правовій базі чіткої та вивіреної правової конструкції «національної інноваційної системи».

Структура дисертації обумовлена поставленими завданнями та відповідає внутрішньому логічному зв'язку етапів дослідження та складається із вступу, трьох розділів, восьми підрозділів, висновків. Всі розділи та підрозділи за своїм змістом є взаємопов'язаними та взаємоузгодженими й засвідчують, що авторові вдалося виконати поставлені завдання й досягти мети дослідження.

Належний ступінь обґрунтованості і достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій забезпечуються, адже автором було використано низку загальнонаукових і спеціальних методів пізнання, застосування яких дозволило у дисертації розробити нові концептуальні підходи щодо розв'язання теоретичних та практичних проблем формування правової політики в системі чинного законодавчого регулювання інноваційних відносин, що в свою чергу створило передумови для

формування пропозицій щодо вдосконалення чинного інноваційного права і законодавства України.

Наукова новизна результатів автора, яка відображена в тих висновках, положеннях, пропозиціях, що виносяться на захист, полягає в тому, що представлена робота у вітчизняній доктрині господарського права є системною науковою роботою з вивчення теоретичних та практичних проблем реалізації інноваційної політики та комплексного правового регулювання інноваційних правовідносин.

На схвалення та підтримку заслуговує обґрунтування дисертанта щодо сформованої концепції правового статусу стартапів. Належить погодитися з автором у тому, що: відсутність адекватного правового регулювання організаційно – правових форм суб'єктів господарювання в інноваційних відносинах, відіграє вкрай негативний вплив на масштабування інноваційних процесів. А також погодитись з тим, що детермінування в чинному законодавстві України чіткої організаційно – правової конструкції стартапу сприятиме не тільки активізації інноваційних процесів, а й спрощуватиме залучення різноманітних форм міжнародної підтримки інновацій.

У роботі чимало уваги приділено саме ідеї доказу авторської позиції щодо необхідності дотримуватися систематизації норм, що регулюють інноваційні відносини, та забезпечити їх повну синхронізацію із тими управлінськими формами і способами впливу, які можуть бути реалізовані в межах інноваційної політики держави. І з цим необхідно погодитись, оскільки цілісність, рівність та одноманітність правового регулювання створюють належні передумови для розвитку. Введення до національної правової системи такого особливого об'єкту правового регулювання як «національна інноваційна система», дозволить забезпечити цілісність та стабільність того нормативно – правового впливу на інноваційні правовідносини.

Обґрунтовану наукову цінність становлять: встановлення системи організаційно – правових форм здійснення інноваційної діяльності, систематизація заходів стабілізації та систематизації нормативного впливу на інноваційні відносини. Безумовно є і інші положення, які заслуговують на увагу.

Проблема, яку вирішено в дослідженні Гольєвої Н.К., відповідає науковому напрямку, який розробляє кафедра господарського права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого в межах цільової комплексної програми «Правове забезпечення реалізації політики держави на пріоритетних напрямках економічного розвитку та у сфері екологічної безпеки» (державний реєстраційний номер 0111U000962).

Висновки дисертанта з огляду на розвиток наукових досягнень і практичних напрацювань є цілком обґрунтованими. Рекомендації,

запропоновані в роботі, можуть бути використані при розробці змін і доповнень до інноваційного законодавства та у правозастосовній практиці.

Крім того, положення дисертації можуть бути використані при підготовці підручників та навчальних посібників для студентів та аспірантів юридичних закладів вищої освіти, науково-практичних коментарів до кодексів та інших нормативно-правових актів України.

Повнота викладу наукових положень, висновків і пропозицій, сформульованих у дисертації, в опублікованих працях.

Всього дисертантом за темою дисертації опубліковано 12 наукових праць.

Опубліковані дисертантом наукові праці повною мірою відображають основні аспекти дисертаційного дослідження.

Можна зробити висновок про оригінальність, самостійність та наукову новизну рецензованої роботи та використання автором власних підходів до розв'язання цілої низки питань.

Відсутність порушення академічної доброчесності. З аналізу змісту тексту дисертації вбачається дотримання дисертантом вимог академічної доброчесності у повному обсязі. Дисертація Гольєвої Н.К. містить посилання на згадані автором у тексті джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей, дотримано вимоги законодавства про авторське право. У дисертаційному дослідженні не виявлено ознак академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації та/або інших порушень, що могли б поставити під сумнів самостійний характер виконаного автором дослідження.

Дискусійні положення та зауваження до дисертації. Позитивна та достатньо висока оцінка змісту дисертаційного дослідження не виключає наявності окремих питань та положень, які мають дискусійний характер або потребують додаткового обґрунтування.

По-перше, не можна не погодитися з дисертантом у тому, що: концепція стартапів має бути зафіксована на рівні положень нормативно – правових актів чинного законодавства України. Також треба погодитись з тим, що стартап має являти собою окремий різновид організаційно – правової форми суб'єкта господарських чи цивільних відносин. Це беззаперечно.

Але, в межах законодавства Європейського Союзу, стартап не визначається настільки одноманітно. Стартапом часто ідентифікують і колектив людей який поєднаний певними локально – правовими регуляторами і сторону відповідного договору щодо інноваційних процесів і особливу тимчасову форму підприємницької діяльності, яка існує для особливої ідентифікації підприємця початківця для тих контрагентів які мають з ним спільні господарські операції.

Хотілося б у зв'язку з цим отримати аргументовану відповідь дисертанта на ряд запитань:

Чи досліджувались інші правові конструкції фіксації статусу стартапу, відмінні від його ототожнення із окремим різновидом організаційно-правової форми суб'єкта господарювання?

Чи досліджувались переваги використання правової конструкції стартапу як особливого різновиду організаційно – правової форми суб'єкта господарювання, від інших підходів до визначення його правової природи?

По-друге, автором було досліджено питання функціонування інноваційних правовідносин та національної інноваційної системи, за умови її знаходження в звичайних (рядових) умовах. Проте, не виявлено висновків щодо того, як має змінитись правове регулювання цих відносин у особливий період чи в умовах обмежень військового часу. У зв'язку із цим, доцільним вбачається поставити наступне питання:

Чи було сформовано якісь пропозиції автора, щодо функціонування стартапів у особливий період при наявних обмеженнях військового часу?

Разом з тим, висловлені зауваження не стосуються концептуальних положень дисертаційного дослідження Гольєвої Н. К., а тому не впливають на його загальну позитивну оцінку.

Викладені зауваження свідчать про науковий інтерес і підставу для дискусії, що підвищує якість дослідження та позитивно впливає на високий науково-теоретичний рівень роботи. Дисертація, підготовлена Н.К. Гольєвою, є самостійною кваліфікаційною науковою працею, виконана дисертантом особисто, містить нові науково обгрунтовані результати теоретичного та практичного спрямування, що мають істотне значення для галузі знань 081 «Право» та вирішують наукове завдання, що полягало в обгрунтуванні теоретичних положень щодо правової політики в сфері регулювання інноваційних відносин.

Результати дисертації дістали втілення у відповідних наукових публікаціях, що підтверджують особистий внесок автора в розвиток юридичної науки взагалі та науки господарського права зокрема.

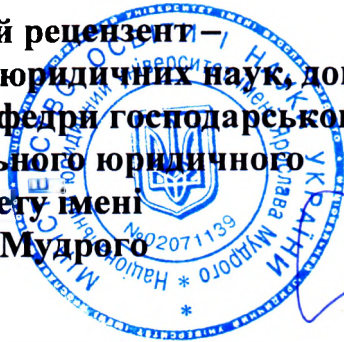
ЗАГАЛЬНИЙ ВИСНОВОК:

1. Дисертаційна робота Гольєвої Надії Костянтинівни «Удосконалення законодавства України про інноваційну діяльність: напрями, засоби та систематизація» є завершеним науковим дослідженням, виконаним на доволі актуальну тему. Вона містить теоретичні розробки та пропозиції, спрямовані на формування в Україні виваженої правової політики у сфері інноваційних правовідносин. Рівень проведених досліджень та їх практична спрямованість свідчать про наукову зрілість здобувача.

2. Актуальність і новизна, важливість одержаних автором результатів, їх обгрунтованість і достовірність, а також практична значущість

сформульованих положень і висновків у сукупності становлять необхідні підстави для висновку про те, що дисертаційна робота « Удосконалення законодавства України про інноваційну діяльність: напрями, засоби та систематизація» відповідає всім тим формальним вимогам, які висуваються до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право», та відповідає Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року №44, а її автор Гольєва Надія Костянтинівна на основі публічного захисту заслуговує присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

Офіційний рецензент –
кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри господарського права
Національного юридичного
університету імені
Ярослава Мудрого

ОЛЕКСАНДР ДАВИДЮК

Підпис	<i>Давидюк О.</i>
Засвідчую	<i>[Signature]</i>
Нач. ВК	<i>[Signature]</i>
	<i>26. 01. 2024</i> р.